WOHL LEGACY
Empowering Communities
Transforming Lives

Covenant & Conversation yazılarına yönelik cömert sponsorlukları için **Wohl Legacy**'ye teşekkürlerimizle

Liderlik Dinlemektir

Ekev 5781

"Eğer bu kanunları dinlerseniz…" (Devarim 7:12). *Peraşa*mızı başlatan bu sözler, Devarim kitabının temel bir motifi niteliğindeki bir fiili içermektedir. Bu fiil *ş-m-a* köküdür. Geçtiğimiz hafta Yahudiliğin en ünlü beyanında karşımıza çıkmıştır: *Şema Yisrael*. Bu haftaki *peraşa*nın devamında yer alan *Şema*'nın ikinci paragrafında da görülmektedir: "Eğer iyice dinlerseniz [*şamoa tişmeu*]" (Devarim 11:13). Aslına bakılırsa bu fiil, Devarim kitabının bütününde tamı tamına 92 kez geçmektedir.

Bu sözcüğün önemini sıklıkla gözden kaçırırız. Bunun sebebi, *çevrilebilirlik yanılgısı* diye adlandırdığım olgudur: bir dilin bir diğerine tam olarak çevrilebileceği varsayımı. Bir dilden başkasına çevrilmiş bir sözcük duyarız ve bu sözcüğün her iki dilde de aynı anlama geldiğini farz ederiz. Ancak birçok kez öyle değildir. Diller birbirlerine ancak kısmen çevrilebilir.[1] Bir uygarlığın kilit terimleri birçok kez başka bir uygarlıkta tam olarak yeniden üretilemez. Örneğin Aristo'nun, büyük olan, bunu bilen ve aristokratik bir gururu beraberinde taşıyan "yüce ruhlu insan" için kullandığı Yunanca *megalopsychos* sözcüğünü, tevazuun bir erdem olduğu Yahudilik gibi ahlaki bir sistemin içine tercüme etmek mümkün değildir. İngilizce "tact" (söz ve davranışta incelik) sözcüğünün, İbranicede tam bir karşılığı yoktur. Vesaire.

Bu, özellikle İbranicedeki *ş-m-a* fiili için geçerlidir. Örneğin bu *peraşa*nın açılış sözlerinin diğer dillere kaç farklı şekilde çevrildiğine bir bakın:

[1] Robert Frost şöyle demişti: "Şiirsellik, çeviride kaybolan şeydir." Cervantes çeviriyi, bir duvar kiliminin arka yüzüne benzetmişti. En iyi ihtimalle, diğer tarafta var olduğunu bildiğimiz desenin kaba bir taslağını görürüz, ama bu görüntü tanımdan yoksundur ve gevşek ipliklerle doludur.

Eğer bu kaidelere *kulak verirseniz*…
Eğer bu kanunlara *tam olarak itaat ederseniz*…
Eğer bu kanunlara *dikkatinizi verirseniz*…
Eğer bu hükümlere *önem verirseniz*…
Bu yargıları *dinlediğiniz* için…

Aynı anda hem dinlemek, hem kulak vermek, hem dikkat vermek, hem önem vermek, hem de itaat etmek anlamına gelen tek bir İngilizce sözcük yoktur. *Ş-m-a* ayrıca "anlamak" manasına da gelir. Örneğin Babil kulesinin anlatımında Tanrı, "Gelin inelim ve dillerini karıştıralım ki birbirlerini anlamasınlar [*yişmeu*]" (Bereşit 11:7) demiştir.

Başka bir yerde öne sürdüğümüz gibi, Tora hakkındaki en çarpıcı gerçeklerden biri, her ne kadar 613 emir içeriyorsa da, "itaat etmek" anlamına gelen bir sözcüğe yer vermiyor olmasıdır. Çağdaş İbranicede böyle bir sözcüğe yönelik ihtiyaç ortaya çıktığında, Aramcadan *letsayet* fiili ödünç alınmıştı. Tora'da "itaat etmek" yerine kullanılan kök, *ş-m-a* köküdür. Bu son derece kayda değer niteliktedir. *Körlemesine itaatin Yahudilikte bir erdem olmadığı* anlamına gelmektedir. Tanrı bizden, bize emretmiş olduğu kanunları anlamamızı istemektedir. Kanunun nedeni üzerinde dikkatle düşünmemizi beklemektedir bizden. Dinlememizi, düşünmemizi, anlayış aramamızı, içselleştirmemizi ve cevap vermemizi istemektedir. *Dinleyen bir halk* olmamızı istemektedir.

Antik Yunan, görsel bir kültürdü; bir sanat, mimari, tiyatro ve gösteri kültürüydü. Genel olarak Yunanlar ve özellikle de Eflatun için, bilmek, *görmenin* bir şekliydi. Yahudilik, Freud'un *Musa ve Tektanrıcılık* kitabında[2] işaret ettiği üzere, görsel olmayan bir kültürdür. Bizler görülemez bir Tanrı'ya taparız; ve mukaddes şekiller, ikonlar mutlak surette yasaktır. Yahudilikte biz Tanrı'yı görmeyiz; Tanrı'yı duyarız. Bilmek, *dinlemenin* bir şeklidir. Ne gariptir ki, Freud'un ta kendisi, Yahudilik hakkında her ne kadar kayıtsız idiyse de, psikanalizde *dinleme tedavisini* icat etmişti: terapi olarak dinlemek.[3]

Sonuç olarak, Yahudilikte dinlemek derin bir manevi eylemdir. Tanrı'yı dinlemek, Tanrı'ya açık olmaktır. Bu nedenledir ki, Moşe Devarim boyunca "Eğer dinlerseniz" demektedir. Aynısı liderlikte – ve aslına bakılırsa kişiler arası ilişkilerin tüm şekillerinde – de doğrudur. Birçok kez, bir kişiye verebileceğimiz en büyük hediye, onu dinlemektir.

Auschwitz'den kurtulmuş ve daha sonra "insanın anlam arayışı" temeline dayanan yeni bir psikoterapi şekli yaratmış olan Viktor Frankl, bir danışanının hikâyesini anlatmıştı. Danışan ona gecenin yarısında telefon etmiş ve sakin bir şekilde, intihar etmek üzere olduğunu bildirmişti. Frankl onu iki saat boyunca telefonda tutmuş ve ona yaşamak için akla yatkın tüm sebepleri vermişti. Sonunda kadın fikrini

---

[2] *Moses and Monotheism*, Vintage, 1955.
[3] Anna O. (Bertha Pappenheim) Freudyen psikanalizi "konuşma tedavisi" olarak tarif etmişti, ama gerçekte bu bir dinleme tedavisidir. Danışanın terapötik veya katartik konuşması, ancak analistin aktif dinlemesi sayesinde mümkündür.

değiştirdiğini ve hayatına son vermeyeceğini söyledi. Kadını bir sonraki görüşünde Frankl ona, verdiği çok sayıdaki sebebin hangisinin onu fikrini değiştirmeye ikna ettiğini sordu. "Hiçbiri" dedi danışan. "Öyleyse intihar etmemeye neden kadar verdin?" Kadın cevap olarak, bir insanın onu gecenin bir yarısında iki saat boyunca dinlemeye hazır olduğu gerçeğinin, onu, hayatın en nihayet yaşanmaya değer olduğuna ikna ettiğini söyledi.[4]

Baş Haham olarak son derece zorlu bazı *aguna* meselelerinin çözümünde rol almışlığım var. Bunlar, bir kocanın, eşine *get* (boşanma belgesi) vermeyi reddettiği ve böylece onu başkasıyla evlenmekten alıkoyduğu durumlardır. Tüm bu davaları kanuni araçlarla değil, basit dinleme eylemleriyle çözüme kavuşturduk: her iki tarafı da, acılarını ve hissettikleri adaletsizlik duygularını duyduğumuza ikna edebildiğimiz, derinlemesine dinleme eylemleriydi bunlar. Bunu başarmak, mutlak konsantrasyonla geçen uzun saatleri ve bir yargı ve yönlenmeye prensip olarak kesinlikle yer vermemeyi gerektirdi. Sonunda, dinlememiz, aradaki huysuzluğu emdi ve iki taraf farklılıklarını birlikte çözüme kavuşturmayı başarabildiler. Dinlemek yoğun bir şekilde iyileştiricidir.

Baş Haham olmadan önce, haham eğitimine yönelik seminerimiz Jews' College'nin başındaydım. O dönemde, 1980'li yıllarda, o zamana kadar düzenlenmiş en ileri düzeyli pratik rabinik programlardan birini yürütmüştük. Danışmanlık alanında üç yıllık bir program da buna dâhildi. Bu kursu yürütmek için görevlendirdiğimiz profesyoneller bize bir ön koşulları olduğunu söylemişlerdi. Tüm katılımcıları, iki gün için uzaktaki, dışa kapalı bir yere götürmeyi kabul etmemiz gerekecekti. Kursa sadece bunu yapmaya hazır olan kişiler kabul edilecekti. Danışmanların ne yapmayı planladıklarını baştan bilmiyorduk, ama bunu kısa süre içinde keşfettik. Bize, Carl Rogers'in öncülüğünü yaptığı, "güdümsüz" veya "birey-merkezli" terapi olarak bilinen yöntemi öğretmeyi planlıyorlardı. Bu yöntem aktif dinlemeyi ve aksettirici sorgulamayı içerir, ama terapist tarafından herhangi bir yönlendirmeye yer vermez.

Yöntemin doğası belirginlik kazandıkça Ravlar itiraz etmeye başladılar. Bu yöntem, savundukları her şeye aykırı görünüyordu. Rav olmak; öğretmek, yönlendirmek, insanlara ne yapmaları gerektiğini söylemektir. Danışmanlarla Ravlar arasındaki gerilim neredeyse bir kriz noktasına ulaştı; o kadar ki, danışmanların yaptıklarıyla Tora'nın söylüyor göründükleri arasında uzlaşma sağlamanın bir yolunu bulma amacıyla kursu bir saatliğine durdurduk. İşte o zaman, ilk kez bir grup olarak, dinlemenin, *Şema Yisrael*'in manevi boyutu üzerinde daha derinliğine düşünmeye başladık.

Birey-merkezli terapinin ardındaki derin gerçek, dinlemenin dini yaşamın kilit erdemi olduğudur. Moşe'nin Devarim kitabı boyunca söylediği buydu. Eğer Tanrı'nın bizi dinlemesini istiyorsak, bizim de O'nu dinlemeye hazır olmamız gerekir. Ve eğer O'nu dinlemeyi öğrenirsek, zaman içinde insan kardeşlerimizi – yalnız, yoksul, zayıf, kırılgan, varoluşsal acı içinde olan insanların sessiz çığlığını – dinlemeyi de öğreniriz.

---

[4] Anna Redsand, *Viktor Frankl: A Life Worth Living*, Houghton Mifflin Harcourt, 2006, 113-14.

Tanrı bir rüyada Kral Şelomo'ya göründüğü ve ona kendisine ne verilmesini dilediğini sorduğu zaman Şelomo şöyle cevap vermişti: halkı yargılayabilmek için bir *lev şome'a*, yani tam anlamıyla "dinleyen bir kalp" (Melahim I 3:9). Buradaki sözcük seçimi önemlidir. Şelomo'nun bilgeliği, en azından kısmen, dinleme, sözcüklerin ardındaki hissi duyma, söylenenler kadar söylenmeden bırakılanları da duyumsama kabiliyetinde yatmaktaydı. Konuşan liderler bulmak oldukça olağandır; dinleyen liderler bulmaksa oldukça ender. Ancak birçok durumda dinlemektir farkı yaratan.

Yahudilik gibi, insani vakar konusunda ısrarlı olan ahlaki bir ortamda, dinlemek fark yaratır. Dinleme eyleminin ta kendisi, bir saygı şeklidir. Bunu bir örnekle açıklamak için, sizinle bir hikâyeyi paylaşmak istiyorum. Britanya kraliyet ailesi daima vaktinde gelmesi ve daima vaktinde ayrılmasıyla tanınır. Kraliçe'nin, programlanmış ayrılma vaktinden iki saat daha uzun süre kaldığı o etkinliği asla unutmayacağım – yardımcıları bana, böyle bir şeye daha önce hiç tanık olmadıklarını söylemişlerdi. Gün 27 Ocak 2005; etkinlik, Auschwitz'in kurtarılmasının altmışıncı yıldönümünün anıldığı bir etkinlikti. Kraliçe, St. James Sarayı'ndaki bir resepsiyona bazı Holokost kurtulanlarını davet etmişti. Her birinin anlatılacak bir hikâyesi vardı ve Kraliçe her birini dinlemek için vakit ayırdı. Birbiri ardında bana gelerek "Altmış yıl önce, ertesi gün hayatta olup olmayacağımı bile bilmiyordum ve işte şimdi burada Kraliçe'yle konuşuyorum" diyorlardı. Dinleme eylemi, ezelden beri tanık olduğum en asil zarafet hareketlerinden biriydi. Dinlemek, karşımızdaki kişinin saygın bir insan olduğunun sağlam ve derin bir teyididir.

Tanrı'nın Moşe'ye lider olma çağrısında bulunduğu Yanan Çalılık'taki karşılaşmada Moşe "Ben bir söz adamı değilim – ne dün, ne önceki gün [öyleydim], ne de kulunla [ilk] konuştuğun zamandan beri [öyleyim]" (Şemot 4:10) demişti. Acaba Tanrı, Yahudi halkına liderlik etmek için neden konuşma zorluğu olan birini seçmiş olabilir? *Belki de, konuşmayı beceremeyen birinin, dinlemeyi öğreneceği içindir.* **Bir lider, nasıl dinleyeceğini bilen biridir – başkalarının dile getirilmemiş çığlıklarından, Tanrı'nın durgun, ince sesine kadar.**

ŞABAT SOFRASI İÇIN SORULAR

1. Acaba dinleme kavramına yönelik bu fikir, *Şema* duasını söyleme şeklinizi takviye edecek mi?
2. Sizce günümüzün liderleri daha çok dinlemekten ne şekilde yarar sağlayabilirler?

3. Dinleme kapasitenizi – gerek Tanrı'yı, gerekse de başka insanları dinlemek açısından – nasıl geliştirebilirsiniz?

© Rabbi Sacks • All rights reserved • Rabbi Sacks'ın Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir